



Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.153.2025

Warszawa,/elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 8717 Pana Posła Grzegorza Gaży, w sprawie zmian w systemie ubezpieczeń społecznych dla rolników, którzy prowadzą także pozarolniczą działalność zarobkową, proszę przyjąć wyjaśnienia pozostające we właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Od początku funkcjonowania systemu ubezpieczenia społecznego rolników, a więc od 1977 r. aż do roku 1989, istniał obowiązek podwójnego ubezpieczenia rolników „dwuzawodowców”, tj. osób, które pracę na roli łączyły z zatrudnieniem poza rolnictwem. W związku z podwójnym ubezpieczeniem istniała możliwość pobierania świadczeń emerytalno-rentowych zarówno z powszechnego, jak i rolniczego systemu ubezpieczenia społecznego. W razie nabycia prawa do dwóch świadczeń uprawnionemu wypłacano świadczenie korzystniejsze w całości, a drugie w połowie.

Na podstawie ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym (Dz. U. poz. 53) zniesiono zarówno obowiązek podwójnego ubezpieczenia rolników „dwuzawodowców”, jak i możliwość pobierania dwóch świadczeń emerytalno-rentowych i wprowadzono rozwiązanie polegające na wzajemnym zaliczaniu okresów ubezpieczenia do uprawnień emerytalno-rentowych. Dodatkowo umożliwiono pobieranie tylko jednego świadczenia emerytalnego: z powszechnego albo rolniczego systemu ubezpieczenia społecznego.

Obowiązujący stan prawny reguluje sytuację osób, które zmieniały rodzaj działalności zarobkowej, a w związku z tym były objęte różnymi systemami ubezpieczenia. Inne reguły obowiązują jednak osoby urodzone po 1948 r., a inne urodzone przed 1949 r., co wynika z reformy systemowej ubezpieczenia emerytalnego wprowadzonej w 1999 r.

Rozwiązanie polegające na wzajemnym zaliczaniu okresów ubezpieczenia do uprawnień emerytalno-rentowych, uregulowano zarówno w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631, z późn. zm.), która reguluje zagadnienia związane z powszechnym systemem emerytalnym, jak i w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2025 r. poz. 197, ze zm.), regulującej zagadnienie emerytur rolniczych.

Z przepisu art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jednoznacznie wynika, że od 1 stycznia 1991 r., tj. od dnia wejścia ustawy w życie, w razie zbiegu prawa do obu emerytur uprawnionemu wypłaca się tylko jedno wybrane przez niego świadczenie. Kwestia zaliczania okresów składkowych dla osób urodzonych przed 1949 r., została uregulowana w art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie z tym przepisem do okresów ubezpieczenia niezbędnych do przyznania emerytury rolniczej z Kasy

Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zalicza się m.in. okresy, od których zależy prawo do emerytury pracowniczej wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, pod warunkiem, że okresy te nie zostały wcześniej zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów.

Analogiczną regulację zawierają przepisy dotyczące powszechnego systemu emerytalnego, ponieważ przyznanie emerytury na podstawie ustawy emerytalnej osobie urodzonej przed 1 stycznia 1949 r. uzależnione jest od udowodnienia wymaganego stażu pracy z uwagi na to, że prawo do emerytury przysługuje ubezpieczonym, zgodnie z art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli spełnili łącznie warunki:

- osiągnięcia wieku emerytalnego: 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn,
- posiadania okresu składkowego i nieskładkowego - co najmniej 20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn.

Jeżeli ubezpieczony spełnił warunek posiadania odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego, nie zachodzi potrzeba uzupełniania okresów składkowych i nieskładkowych w celu ustalenia prawa do świadczenia.

Przedstawione rozwiązania mają na celu uwzględnienie w wysokości świadczenia wypłacanego osobom urodzonym przed 1 stycznia 1949 r. faktu opłacania składek na dwa rodzaje ubezpieczenia przez osoby zatrudnione na roli i pracujące poza rolnictwem.

Jeśli nie wykorzystano ww. okresów w celu uzupełnienia brakującego do nabycia uprawnień emerytalnych stażu ubezpieczeniowego świadczenie to, na wniosek zainteresowanego, ulega zwiększeniu: emerytura rolnicza na podstawie art. 25 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a emerytura pracownicza na podstawie art. 56 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Należy podkreślić, że omówione wyżej przepisy w zakresie możliwości zaliczania okresów innego ubezpieczenia przy ustalaniu prawa do emerytury ubezpieczonym, którzy w okresie aktywności zawodowej zmieniali system ubezpieczenia z powszechnego na rolniczy lub odwrotnie, dotyczą tylko osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. Osoby urodzone po tej dacie objęte zostały reformą powszechnego systemu emerytalnego. W przypadku osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. wprowadzono zasadę całkowitej odrębności systemów ubezpieczeń. System ubezpieczenia społecznego rolników nie został zreformowany i prawo do emerytury rolniczej nadal jest uzależnione nie tylko od osiągnięcia wieku emerytalnego, ale też od posiadania 25-letniego stażu ubezpieczeniowego, przy czym prawo do emerytury rolniczej jest ustalone wyłącznie na podstawie okresów opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Zniesienie możliwości uzupełniania stażu rolniczego okresem ubezpieczenia w powszechnym systemie emerytalnym jest konsekwencją zmiany zasad przyznawania emerytur z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osobom urodzonym po 1948 r., a także wprowadzenia możliwości pobierania przez nie emerytury rolniczej w zbiegu z emeryturą z systemu powszechnego.

Zgodnie z art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych emerytura przysługuje po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego każdej osobie, która podlegała ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym - niezależnie od długości stażu ubezpieczeniowego. Ponieważ przy ustalaniu prawa do emerytury i obliczaniu jej wysokości nie uwzględnia się okresu ubezpieczenia z tytułu działalności rolniczej, osoba urodzona po 31 grudnia 1948 r. oprócz emerytury powszechnej może mieć również przyznaną emeryturę

z tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników - o ile posiada okres ubezpieczenia rolniczego wymagany do jej przyznania.

Oznacza to, że osoby ubezpieczone, urodzone po 31 grudnia 1948 r., które w okresie aktywności zawodowej podlegały zarówno ubezpieczeniu społecznemu rolników, jak i powszechnemu systemowi emerytalnemu, mają prawo pobierania jednocześnie świadczeń z obu systemów. Po osiągnięciu wieku emerytalnego osoby te mogą nabyć prawo do emerytury rolniczej, jeżeli podlegały ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników przez okres co najmniej 25 lat, jak również prawo do emerytury powszechnej. Każda z instytucji ubezpieczeniowych (Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego) przyznane świadczenie emerytalne będzie wypłacać niezależnie. Natomiast ubezpieczony, który posiada okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, w wymiarze krótszym niż 25 lat, może ubiegać się o emeryturę powszechną zwiększoną o tzw. część rolną, ustaloną według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej (art. 26a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Zgodnie z art. 26a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej, przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek. Emeryturę tę wypłaca się z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z tym że koszty tej emerytury, w części odpowiadającej zwiększeniu o część składkową, podlegają refundacji z funduszu emerytalno-rentowego określonego, w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W przypadku, gdy osoba ubezpieczona nie nabyła prawa do emerytury rolniczej z powodu niespełnienia wymogu 25-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i jest uprawniona do emerytury powszechnej ze zwiększeniem o tzw. część rolną, a świadczenie zostało ustalone w kwocie niższej od najniższej emerytury, przy ustalaniu możliwości jego podwyższenia do gwarantowanej przez państwo najniższej emerytury okresy ubezpieczenia rolniczego, za które przyznane zostało ww. zwiększenie, zalicza się do wymaganego w tym przypadku stażu ubezpieczeniowego w wymiarze co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn (art. 87 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Kwestię zróżnicowania osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. i po 31 grudnia 1948 r. podnoszono w orzecznictwie sądowym. Wyjaśniono, że nie można mówić o nierównym traktowaniu osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. i osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. w zakresie przyznawania im uprawnień emerytalnych. Uprawnieni urodzeni po 31 grudnia 1948 r. nie mają możliwości uwzględniania przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej okresów ubezpieczenia innego niż w KRUS. Z takiej możliwości mogą skorzystać jedynie uprawnieni urodzeni przed 1 stycznia 1949 r. Z kolei ubezpieczeni urodzeni później nie muszą wybierać jednego świadczenia, z którego korzystają, co równoważy im niemożność sumowania okresów ubezpieczenia w systemie powszechnym i rolniczym. Sytuacja emerytów z dwóch różnych grup nie jest więc tożsama, a co za tym idzie

nie można stwierdzić naruszenia w tym przypadku zasady równości wynikającej z art. 32 ust. 2 Konstytucji RP.

Informuję, że obecnie w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, nie trwają prace legislacyjne w kwestii możliwości zmiany warunków pobierania świadczeń emerytalnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zbiegu ze świadczeniami emerytalno-rentowymi przyznawanymi na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz zasad ustalania wysokości tych świadczeń.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministry Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/